

ממסירת נפש בפועל, עיי"ש). וזהו באמת אחד מהיסודות של קדושת היום, כי זהו הפי

במלכות, שממליך הקב"ה על עולמו ומצטל כל רזונותיו מפני רצון המלך.

ליקוטי דיבורים על עניני עשי"ת *

וכלשון החינוך (מל' קפ"ה) שהיום קיבל הקדושה מאתו ית' עד שהוא מסייע לכפרה, אבל נראה כי אף לרבי שטיילמו של יום מכפר, אין בכוחו לעבור את האדם, ודבר זה הוא רק ציד האדם, ורק ע"י תשובתו יכול להתכפר, שאם ישוּב אז יעבור את נשמתו ויסיר ממנו את הפגם שפגם בנפשו ובנשמתו, כי זה מלצה מיוחדת המוטל על האדם, לפני ה' תטהרו, ואינו תלוי כלל בעולמו של יום.

ב) בירושלמי (מכות פ"ג הל"ז) שאלו

לנבואה חוטא מה עונשו, אמרה הנפש החוטאת תמות, שאלו לתורה חוטא מה עונשו, אמרה יבא אשם ויתכפר, שאלו להקב"ה וכו' אמר יעשה תשובה ויתכפר לו, ע"כ, והדברים סתומים, וכי אפשר שהתורה לא ידעה שיש ענין של תשובה, הלא מקרא מפורשת היא, "ושבת עד ה' אלוקיך גו' ושב ה"א שבותך וגו' ומל ה"א את לצדך", והיאך שייך לומר שלא ידעה שיש ענין של תשובה, וכן צנצאים מלינו שהרבה מהצנצאים קראו לעם ישראל בקריאה לתשובה, ועוד וכי אשם מכפר בלא תשובה, וכי מיתה מכפר בלא תשובה, ולמה לא ענו הם שיעשה תשובה ויתכפר. אלא ציבור הדבר הוא, שבודאי ידעו שיש ענין של כפרה בתשובה, ע"י תשובתו נחכפר שאינו מגיע לו שוב העונש של החטא, אבל נבואה אמרה נפש החוטאת תמות, הנפש דייקא אין לה שוב תיקון רק במיתה, כי אי אפשר לתקן הפגם שפגם בנשמתו רק במיתה, והתורה אמרה שדי לו בהקרבנות קרבן, כי קרבן במקום מיתה עומד, שכל

א) כתיב (ויקרא עז' ל') כי ביום הזה

יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, מד' הקרא אנו יודעים כי צעת אשר האדם חוטא הוא לריך לכפרה וגם לטהרה, ומשמע שאף שכבר נחכפר עדיין הוא לריך לטהרה, והציבור בזה הוא, כי צעת אשר אדם חוטא מלבד מה שמגיע לו עונש על אשר עבר על רצון הבורא, הוא פוגם בנפשו ובנשמתו וגם מעמטם את לבו ע"י החטא, וזהו באמת הפי' צמה שאמרו חז"ל עבירה גוררת עבירה, שע"י העבירה ראשונה הוא גורם לעולמו עמטום ואועם הלב, וזה העמטום גורם לו שיחטיא עוד, ונעשה רחוק מהשי"ת ע"י החטא, ולעומת זה צעשאו תשובה לריך הוא לכפרה לבל להגיע לו העונש על החטא, וחזן מזה לריך הוא לטהרה, למלאות הפגימה שטעה בנשמתו, ולסלק העמטום ואועם הלב, וכלשון הכתוב "ומלתם את ערלת לצנכם", שצריכים להסיר הערלה שפירושו הוא אועם וכסוי שנגרם ע"י החטא, וזה נקרא עברה, מה שמטהר עולמו ממה שנעשה מלוכלך ע"י החטא, וכפרה הוא על העונש, וכמו שמפרש רש"י וכפר מל' קינות, אבל אף אחר הכפרה לריך הוא לטהרה, וכשהוא מטהר עולמו אז נחקר שוב להשי"ת, וזה שמסיים הכתוב לפני ה' תטהרו, שנחקר עד לפני ה'.

בגמ. יומא (פה:) רבי אומר כל עבירות

שבתורה צין עשה תשובה צין לא עשה תשובה, ויה"כ מכפר, שס"ל לרבי שטיילמו של יום מכפר,

בעלמו כאלו אין לו מקום בזה העולם, כי מרגיש שחטא נגד צוראו, ומזה נתמלא כ"כ בושש שאינו מולא לעלמו מקום, וכן איתא בספרים שבושה הוא אחתיות בושש, וכן הוא לשון הרמב"ם פ"ז מהל' תשובה ה"ח, "שכל זמן שהם בוששים ממעשיהם", וזהו עיקר יסודו של תשובה, ובספרי"ק כתבו שלזה רמזו חז"ל בלשונם תשובה קדמה לעולם, היינו שמרגיש בעלמו שאין לו מקום בזה העולם, שמרגיש שבוש לו משלל נבדל משנבדל, ולזו נקרא בעל תשובה באמת ועד"ז מפרש הרה"ק ר' שמעון שלום מאמשינו ז"ל הקרא (ישעי' א' יח') אם יהיו חטאיכם כשנים כשגל ילבינו, שאם הוא מרגיש הפגם שעשה ומחזיר לפניו תמיד כחוט השני אז כשגל ילבינו, שזה עיקר התשובה, שידע את הקלקול הגדול שעשה בחטאו, וכמו שאמר דוד המע"ה (תהלים נא' ב') וחטאתי לגדי תמיד. ואמר החי' הרי"מ ז"ל כי אם מרגיש שאין לו מקום אז הקב"ה נותן לו מקום, ולכן יש חג סוכות אחר יוה"כ, שנותנין לו מקום משמים, שהוא יושב בללא דמהומנותא.

ד) **במשנה** (יומא פה:) אמר רע"ק אשריכם ישראל לפני מי אחס מעברין ומי מעבר אחכם, אצרכם שבשמים וכו' מה מקור מעבר את העמאים אף הקב"ה מעבר את ישראל, ע"כ. והכוונה בזה הוא שכל האדם לדעת שאף שהוא מלדו מעבר את עלמו ועושה תשובה, אבל העברה בזה לו ע"י שהקב"ה מעבר אותו, ומי מעבר אחכם אצרכם שבשמים", שאין צרכ תשובתו לטבר את עלמו מהפגם שעשה בחטאו, ורק הוא צחסדו ית' שהוא מעבר אותו, שהאדם אינו עושה אלא מעשה של עברה, אבל העברה הוא ע"י הקב"ה.

הרעיון של קרבן הוא שירגיש צעת הקרבת הקרבן כאילו הקריב את עלמו, ורק בזה יכול לתקן הפגם בנפשו.

"אמר יעשה תשובה ויתכפר לו",

שבתשובה יש גם הכח לסלק הפגם בנשמתו, כי צעת אשר אדם עושה תשובה הקב"ה צרוז חסדו מעבר את לבו, כמ"ש "ומל ה"א את לבדך", והקב"ה מחדש את נפשו ונשמתו כאילו לא חטא מעולם, והרי הוא כאילו נבדל מעכשיו, ודבר הזה אינו מלד מעשה האדם, רק צעת אשר האדם מתחרט על מעשיו ומקבל על להבא, אז הקב"ה מעבר אותו, וזהו כונת הקרא (זכרי' א' ג') שוב אלי נאם ה' לבאות ואשוב אליכם, שכביכול אומר שצעת שהאדם שב, אז הוא משיב עלמו אל האדם, והוא מסיר הערלה והטמטום שנגרם ע"י העבירה, "ואשוב אליכם".

ובעת אשר האדם עושה תשובה הוא

נתהפך לבריאה חדשה, ואיתא במדרש (שמו"ד פט"ז ו') "המלאכים מתחדשין בכל יום ומקלסין להקב"ה וכן חוזרין לנהר אש נהר דינור שילאו ממנו ושוב אלקים מתחדשין וכו' כך ישראל משתקטין בעונות מינר הרע שיש בגופן וחוזרין בתשובה והאלקים בכל שנה סולח לעוונותיהם ומחדש להם ליראתו שגא' ונתחי לכם לב חדש", שצעת שהאדם עושה תשובה הקב"ה מחדש אותו, דוגמת המלאכים שמעבירין אותם בנהר דינור, שמלבין את האדם ומסיר ממנו כל רוע של הרע, וכלשון הרמב"ם "אמש ה" זה שנאו לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונחמד וקרוב וידיד", שצעת שהוא חוטא נעשה תועבה, ובתשובה כצין רגע נתפך לאיש אחר, שהוא אהוב ונחמד וקרוב וידיד.

ג) **חנה עיקר ענין התשובה הוא שירגיש**